

INFLUENȚE ALE CONCEPTULUI DE RĂZBOI ASUPRA EDUCAȚIEI ELEVILOR DIN MEDIUL PRIMAR

Eusebiu CHERECHEȘ, *prof. înv vătământ primar,*
Școala Gimnazială „D.D. Pătrășcanu”, Tomești, Iași
eusebiuchereches.ec@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-8294-9815

CZU: 373.3.04:355.4

DOI: 10.46727/c.01-02-12-2023.p156-161

Abstract. *Wars are a reality of contemporary society. We cannot deny the negative effects that wars have on the development of new generations. The students are also affected by the idea of a war. Teachers must ensure that they deliver quality lessons about war.*

Keywords: *war, education, students.*

Războaiele și conflictele internaționale sporesc starea de tensiune, frica, agitația și pot provoca îngrijorare cu privire la ceea ce se va întâmpla în plan național sau internațional. Lipsa de siguranță este corelată cu o stare de incertitudine și neliniște. O serie de emoții (de exemplu, indignare, frică, anxietate, tristețe) sunt comune și se pot schimba pe măsură ce situația conflictuală evoluează. Ele pot crea probleme de siguranță pentru regiuni întregi de pe suprafața Terrei.

Unele familii pot fi îngrijorate, sentimentele transmițându-se și la copii, care sunt afectați direct. Când aceste evenimente au loc la nivel internațional, familiile care au rădăcini în această regiune s-ar putea îngrijora de expunerea copiilor lor la escaladarea agresiunii verbale, a crimelor motivate de ură și a amenințărilor la școală sau în comunitățile lor. Majoritatea copiilor vor afla despre război și consecințele acestuia prin intermediul mass-mediei sau al rețelelor sociale. Îngrijitorii și copiii deopotrivă vor fi impactați de asemenea acțiuni ce se nasc din ură și homofobie. Copiii de toate vârstele vor apela la adulții de încredere pentru ajutor și îndrumare. Părinții și îngrijitorii îi pot ajuta să depășească evenimentele traumatizante, purtând o conversație cu ei, recunoscându-și sentimentele și găsind modalități de a minimiza efectele stresului cauzat de război.

Expunerea prelungită la război și incertitudine înseamnă foarte mulți copii care se află într-o stare continuă de „stres toxic”. Copiii din Siria, Yemen, Ucraina și multe alte țări sfâșiate de război împărtășesc aceleași experiențe de pierdere și distrugere și ar putea avea implicații pe tot parcursul vieții asupra bunăstării lor fizice și psihologice.

Atât în Gaza, cât și în Israel, unde numărul victimelor civile continuă să crească cu fiecare atac aerian și rachetă lansată, sentimentul de securitate al copiilor este rupt din nou, având consecințe îngrozitoare pentru bunăstarea lor pe termen lung.

În întreaga lume, copiii care trăiesc în zonele de conflict au fost bombardați și înfometăți. Și-au văzut prietenii și familiile murind, iar școlile și spitalele s-au transformat în moloz. Li s-au refuzat hrana, medicamentele și ajutorul vital și au fost smulși din viața lor în timpul în care au fost nevoiți să fugă de lupte. Bilanțul

psihologic al traiului într-un conflict continuu, neștiind dacă această zi va fi ultima, este enorm.

Supraviețuirea este doar începutul pentru ei. Evenimentele tulburătoare legate de conflicte pot afecta bunăstarea psihologică și emoțională a copiilor în diferite moduri și pot avea un impact pe termen lung, dacă nu sunt tratate.

1. Anxietate, singurătate și nesiguranță

Mulți copii care trăiesc în zonele de conflict și-au pierdut casele din cauza bombardamentelor, au fost strămutați din cartierele lor și au fost nevoiți să-și părăsească prietenii și familia. O astfel de pierdere și întrerupere poate duce la rate ridicate de depresie și anxietate la copiii afectați de război.

Importanța existenței familiei este crucială pentru buna dezvoltare a copiilor, sprijinul pe care aceasta le oferă copiilor înseamnă că separarea de părinți poate fi una dintre cele mai importante încercări de război dintre toate, în special pentru copiii mai mici.

În Yemen, atacurile repetate asupra școlilor și civililor i-au determinat pe copii să trăiască într-o frică constantă și să sufere de emoții negative profunde, care i-au făcut să se simtă îngrijorați pentru siguranța lor și a tuturor celor din jur. Văzând distrugerile și molozurile lăsate de război în regiune, în special rămășițele unei școli pe care o frecventa un grup mare de elevi, a contribuit la deteriorarea bunăstării psihosociale a copiilor. Copiii încep să prezinte semne de anxietate cronică, frică și nesiguranță chiar din primele zile de război.

Această stare constantă de anxietate poate duce la udarea patului, dificultăți în a adormi, coșmaruri și relații tensionate cu cei dragi.

2. Retragera emoțională

Copiii expuși la multiple surse de violență pot deveni în cele din urmă desensibilizați și amorțiți emoțional, ceea ce crește posibilitatea ca aceștia să imite comportamentul agresiv la care sunt martori și să considere o astfel de violență normală. Acest lucru, la rândul său, le poate afecta capacitatea de a construi relații de succes cu ceilalți pe termen lung.

O fetiță de 8 ani din tabăra pentru refugiați ucraineni relatează pentru presa ieșeană: „Ne-am obișnuit cu bombardamentul, a trecut deja aproape un an, așa că ne-am obișnuit. Cu cât durează mai mult, cu atât este mai greu. Copiii sunt obișnuiți cu bombardarea. Când devine prea tare, ei fug, dar în rest, îl ignoră”.

Copiii care au crescut înconjurați de conflicte armate pot manifesta agresivitate și retragere în comportamentul lor față de colegii și membrii familiei. S-ar putea să înceapă să se lupte cu prietenii lor, să strige la ei sau să hărțuiască alți copii. Există multă presiune asupra copiilor acasă. Nu există locuri de joacă, unde să se îngrijească, nici măcar nu pot merge pe străzi. Nu există opțiuni pentru ei să iasă din casă, să facă ceva activitate, să joace, să învețe. Acesta este motivul pentru care copiii tind să devină mai agresivi, deoarece nu au șansa de a elibera energia din ei.

Într-una dintre taberele noastre de vară din Polonia pentru copiii refugiați din Ucraina, Maria, psiholog la tabără, a observat o creștere a comportamentului agresiv

în rândul copiilor, în special al adolescenților: „Adolescenții au agresivitate latentă. Și pentru ca acea agresiune să nu fie scoasă acasă, asupra părinților, asupra celor dragi – vecini, prieteni sau colegi – aici mă ajut”.

3. Metodologia predării conceptului de război

Ca în cazul tuturor subiectelor dificile, educatorii ar trebui să fie foarte conștienți de impactul emoțional pe care aceste evenimente îl au asupra elevilor. Profesorii ar trebui să acorde o atenție deosebită studenților care ar putea avea membri de familie în regiuni și care ar putea fi îngrijorați de modul în care această criză i-ar putea afecta aici.

Cadrele didactice ar trebui să fie, de asemenea, conștiente că unii dintre elevii lor ar fi putut trăi în război sau au familie în alte zone de conflict activ. Pentru copiii și tinerii care suferă de traume sau de refugiați, imaginile și discuțiile despre război și violență pot fi declanșatoare. Conversațiile despre conflict și expunerea constantă în mass-media pot exacerba această experiență.

Experiențele anterioare cu crize globale majore, cum ar fi atacurile din 11 septembrie din Statele Unite și incendiile de vegetație din Australia, au oferit o perspectivă asupra posibilelor reacții ale copiilor la un eveniment ca acesta. Elevii vor veni la profesori cu îngrijorări. Răspunsul la întrebări poate fi dificil, dar le putem oferi un loc sigur pentru a discuta lucruri.

Primul lucru pe care îl putem face este să recunoaștem și să validăm preocupările elevilor: războaiele sunt înfricoșătoare și este în regulă să te simți speriat. Putem începe prin a întreba ce au auzit, abordând orice informație greșită.

Copiii din școala primară au o imaginație activă și s-ar putea să nu înțeleagă situația la fel de bine ca colegii lor mai mari. Dar vor simți în continuare starea de spirit a adulților din jurul lor, ceea ce le poate afecta comportamentul. Ca rezultat, aceștia ar putea experimenta o creștere a stresului și anxietății, suferința de a fi separați de părinți sau pot încerca coșmaruri, tulburări de somn sau de comportament („acting out”).

Se pot folosi cărți cu imagini și povești pentru a-i ajuta pe acești copii să înțeleagă conceptele relevante și să se gândească la modul în care îi tratează pe ceilalți. De exemplu, *Paulie Pastrami Achieves World Peace* de Jaimes Proimos este despre un băiat care plănuiește să obțină pacea mondială înainte de a împlini a opta aniversare. El face acest lucru prin acte de bunătate, cum ar fi citirea copacilor și ajutorarea surorii sale mai mici. Cărți ca aceasta îi pot ajuta pe copii să înțeleagă altruismul și faptul că până și copiii pot face lumea mai frumoasă prin bunătate.

Folosirea de filme sau desene animate pentru a ajuta copiii să înțeleagă cum pot face schimbări și își pot îmbunătăți propria comunitate este recomandată pentru profesorii din învățământul primar. Autocontrolul este o abilitate care poate fi predată de la o vârstă fragedă și poate juca un rol în reducerea sentimentelor de neputință, în special în perioadele de incertitudine. Pot fi ajutați elevii să creeze lucrări de artă pentru a-și exprima sentimentele.

Schema metodico-didactică pentru abordarea conceptului de război, în clasele primare, se poate rezuma la următorii pași.

- **Începerea se realizează prin contextualizare**

Înainte de a aborda subiecte despre anumite războaie sau bătălii, oferiți elevilor o înțelegere a contextului istoric mai larg. Discutați factorii politici, sociali și economici importanți care au contribuit la războaie de-a lungul istoriei. Înțelegerea contextului din jurul războiului va permite elevilor să-și formeze o imagine cuprinzătoare a motivului pentru care apar conflictele.

- **Încurajarea gândirii critice**

În loc să se concentreze pur și simplu pe date, fapte și cifre, elevii trebuie motivați să se raporteze critic la cauzele și consecințele războiului. Acest lucru va duce la conversații mai profunde despre luarea deciziilor etice, perspective istorice și probleme legate de drepturile omului, de război. Profesorii vor încuraja elevii să analizeze sursele, să evalueze argumentele din mai multe puncte de vedere și să examineze ipotezele care stau la baza acțiunilor de război.

- **Utilizarea mai multor surse media**

Este imperios necesară utilizarea diferitor surse media pentru a implica elevii cu stiluri și preferințe variate de învățare. Documentarele, articolele istorice, hărțile, imaginile, videoclipurile, podcasturile, jurnalele militare sau scrisorile sunt resurse excelente pentru a prezenta perspective diverse asupra războaielor, care implică diferite zone de pe glob.

- **Personalizarea procesului și unicitate a sentimentelor derivate**

Analiza poveștilor personale ale oamenilor care au luptat sau au fost afectați de aceste războaie îi ajută pe elevi să facă legături între evenimentele istorice și propriile lor vieți. A folosi resursa umană este o recomandare; pot fi invitați veterani sau persoane cu experiență personală să vorbească în clasă despre experiențele lor. Astfel se poate analiza implicarea locală în războaie, care pot aduce mai mult context pentru studenți.

- **Organizarea dezbaterilor comune bazate pe concepțiile personale**

Punerea în practică a unor dezbateri în jurul deciziilor din timpul războiului luate de figuri-cheie sau discutarea problemelor precum legalitatea sau moralitatea acțiunilor militare specifice pot constitui reale momente de brainstorming.

- **Promovarea activităților de grup**

Activitățile de grup, de colaborare, pot stimula implicarea și pot ajuta elevii să rețină informațiile. Organizarea prezentărilor de grup constituie un motiv în plus pentru a crea noi legături interumane. Putem crea reconstituiri sau jocuri de rol care detaliază cronologic evenimentele diferitelor războaie. Elevii pot urmări relațiile cauzale între diferite conflicte de-a lungul timpului, în timp ce își perfecționează abilitățile de prezentare, vorbire în public și lucru în echipă.

- **Concluziile practice**

La finalul activității, este absolut necesar ca elevii împreună cu profesorul să formuleze o idee/concluzie principală a activității. Se pot formula și direcții de viitor sau despre cum elevii pot ajuta alți elevi aflați în nevoie.

Suținerea lecțiilor despre istoria războiului este un aspect important al furnizării unei educații cuprinzătoare care încurajează gândirea critică și cultivă o

înțelegere a influenței evenimentelor trecute asupra prezentului. Încorporând metode de predare captivante și promovând conversații mai profunde despre multele fațete ale războiului, educatorii pot aprinde curiozitatea elevilor și pot îmbunătăți experiența posibil traumatizantă.

Evenimentele actuale impulsionează un angajament instantaneu din partea profesorilor, mai ales în cazul în care războiul a fost singurul subiect despre care elevii doresc să vorbească în clasă. Majoritatea studenților sunt evident alarmați de ceea ce aud; la fel ca noi toți, sunt tulburați de posibilitatea unui alt război mondial. Sarcina profesorilor lor este să-i ajute să înțeleagă și să proceseze știrile la un nivel adecvat vârstei, oferindu-le, în același timp, oportunități de a săpa mai adânc în evenimente, de a face conexiuni cu istoria regiunii și cu alte crize globale, actuale și trecute.

Războiul este un concept foarte greu de înțeles de către copii și motivele pentru care țările intră în război sunt și mai dificile. Mereu vor exista grupuri de copii care pot fi deosebit de vulnerabili în acele momente de conflict, de exemplu, copii care au suferit deja traume, copii care sunt refugiați sau care au trăit experiențe de violență și luptă.

Mulți copii vor avea membri de familie care locuiesc în zone conflictuale sau în țările vecine. Conflictul va avea un impact direct asupra acestor copii și trebuie să ne asigurăm că rămânem sensibili la acest lucru în orice moment. Este foarte important să practicăm compasiunea și să fim atenți la modul în care discutăm despre rolul Rusiei. Este necesar ca profesorii să se asigure că prin cele spuse, comentariile lor nu contribuie la discursul instigator la ură sau nu discriminează un grup sau altul.

De asemenea, copiii manifestă o preocupare puternică pentru demnitatea umană, egalitate și nevoia de a rezolva conflictul pe cale diplomatică și sunt din ce în ce mai capabili să recunoască formele de manipulare care pot fi folosite de liderii politici în încercările lor de a justifica nevoia războiului. Ei par să aibă o înțelegere tot mai mare a culturilor umane, a structurilor politice, a drepturilor omului și a surselor subiacente ale conflictelor dintre comunități. De asemenea, elevii își dezvoltă capacitatea de a imagina realități alternative și viitor pentru poporul mondial prin discuțiile lor.

Capacitatea lor de a empatiza cu alte comunități și de a crea argumente susținute în favoarea democrației și împotriva războiului ar oferi în mod clar bazele pentru cetățenia activă, așa cum este subliniat de Grupul consultativ pentru cetățenie (2018) și Liga Națiunilor Unite (2022), impregnat de un sentiment social și moral. Elevii reflectează mereu asupra tuturor celor trei componente ale înțelegerii cetățeniei lui Westheimer și Kahne (2004): responsabilitatea morală personală, înțelegerea politică și justiția socială. Într-adevăr, discuția despre război prezintă o serie de beneficii observabile acestor tineri elevi. În general, elevii de școală primară au:

- opinii din ce în ce mai independente;
- capacitate tot mai mare de a trage concluzii personale despre dovezile media;
- opinii despre afacerile politice;
- răspunsuri emoționale din ce în ce mai puternice față de război și probleme umanitare;
- tendință de sprijin pentru protestele de pace și mijloacele de activism social;

- preocupare tot mai mare pentru viitorul lumii;
- hotărâre de a dezvolta o înțelegere mai profundă a treburilor mondiale.

Este evident, observând lecțiile de la clasă, că profesorii trebuie să creadă cu fermitate că interesele acestor copii pentru probleme nu sunt atipice pentru populația mai largă de elevi de vârstă primară.

Dovezile rezultatelor pozitive ale discuțiilor despre război cu studenții ajută la confirmarea părerii că acolo unde se poate dezvolta o relație de respect și încredere între personalul didactic, cel de sprijin și elevi, iar profesorul încurajează elevii să-și dezvolte opiniile, până la cele mai controversate probleme, se pot dezvolta și viitori lideri pacifiști ai lumii. Tipul de empatie socială și toleranță care poate apărea dintr-o astfel de discuție, combinată cu capacitatea de a se angaja în mod critic în tratarea strategiilor de soluționare a conflictelor, pot ajuta, de asemenea, elevii să se ocupe de probleme și incidente controversate mai apropiate, locale, pe măsură ce apar în propria lor viață în școală.

Bibliografie:

1. BOURKE, Joanna. *Dismembering the Male: Men's Bodies, Britain and the Great War*. Chicago: University of Chicago Press, 1996.
2. CARDEN-Coyne, Gender and Sexuality. In: *Gender and the Great War*, edited by Susan R. Grayzel and Tammy M. Proctor, 2017, pp. 91-114.
3. DAMOUSI, Joy. Gender and Mourning. In: *Gender and the Great War*, edited by Susan R. Grayzel and Tammy M. Proctor, 2017, pp. 211-229.
4. GULLACE, Nicolleta. *The Blood of Our Sons: Men, Women, and the Renegotiation of British Citizenship During the Great War*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillian, 2002.
5. JENSEN, Kimbelry. Gender and Citizenship. In: *Gender and the Great War*, edited by Susan R. Grayzel and Tammy M. Proctor, 2017, pp. 10-26.
6. SHOWALTER, Dennis. *It All Goes Wrong!: German, French, and British Approaches to Mastering the Western Front*. In: *Warfare and Belligerence. Perspectives in First World War Studies*, edited by Pierre Purseigle, 2005, pp. 39-72.
7. LALOUX, Ludovic, ROMANE Monnier, eds. *France du Nord et Belgique au cœur de la Grande Guerre*. Histoire. Huningue: Presses universitaires Rhin & Danube, 2023.
8. SIEGEL, Mona L. *The Moral Disarmament of France: Education, Pacifism, and Patriotism, 1914-1940*. *Studies in the Social and Cultural History of Modern Warfare* 18. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2004.
9. STOVALL, Tyler Edward. *Paris and the Spirit of 1919 : Consumer Struggles, Transnationalism, and Revolution*. *New Studies in European History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.